

Suomalaiset Sveitsissä

”Ei syrjityn” vähemmistön sosiokulttuurinen sopeutuminen Keski-Euroopassa

II osa

Johdanto

Tämän kaksiosaisen artikkelisarjan ensimmäisessä osassa kuvattiin Sveitsissä asuvien suomalaisten siirtolaisten sopeutumisen eri ulottuvuuksia. Yhteenvetona voitiin todeta, että suomalaisilla on hyvät rakenteelliset ja kulttuuriset edellytykset integroitua uuden ympäristön piirissä, niin sosioekonomisella kuin myös sosiokulttuurisella ulottuvuudella. Heidän integraationsa monipuolisuudessa on kuitenkin myös eroja, joiden determinanteja on tarkoitus lähemmin tarkastella tässä sarjan toisessa osassa.

Integraatio määritellään tämän artikkelisarjan puitteissa moniulotteisena käsitteenä, jossa sopeutumisen aste määräytyy sosiokulttuurisen ja sosioekonomisen osallistumisen kautta. Seuraavassa rajoitetaan tarkastelemaan uuden yhteiskunnan puitteissa tapahtuvan sosiokulttuurisen osallistumisen vaikuttajia. Lisenssiaattityössäni olen käsitellyt aihetta kokonaisvaltaisemmin ottaen mukaan myös sosioekonomisen osallistumisen determinantit.

Esitetyt tulokset ja niiden tulkinta perustuvat kaksi- ja monimuuttuja-analyysiin, jotka laskin lisenssiaattityötäni varten vuonna 1978 (Dobler-Mikola, 1979, 1981). Olen kuitenkin jättänyt monimutkaiset taulukot pois tästä artikkelista. Keskeiset kausaalisyhteydet on esitetty yhteenvetona kuvioissa 2 - 4.

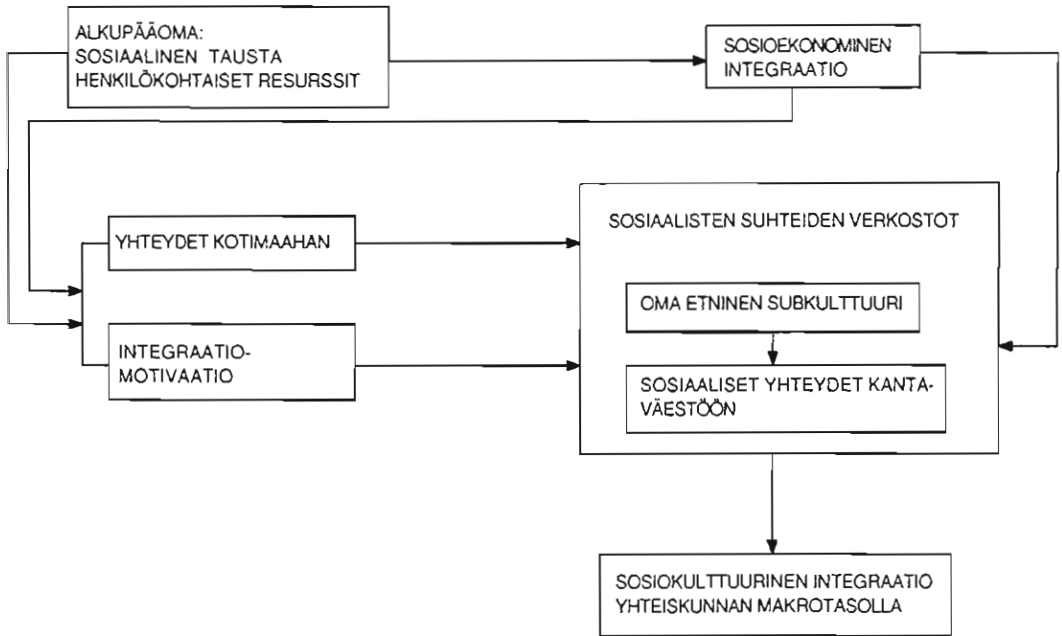

FL Anja Dobler-Mikola toimii Zürichin yliopiston sosiaalipsykiatrisen palvelukeskuksen tutkimusosaston tutkijana. Oheinen artikkeli perustuu hänen lisensiaattitutkielmaansa, joka käsittelee suomalaisten sopeutumista Sveitsissä.

Sveitsiläisten osuus suomalaisten sosiaalisissa verkostoissa

Eri kulttuuriryhmien osuutta siirtolaisten sosiaalisissa verkostoissa voidaan parhaiten analysoida lähtien objektiivisen ja subjektiivisen sosiaalisen etäisyyden käsitteis-

KUVIO 1

tä. Lauman (1973, p. 2ff) määrittelee nämä seuraavasti:

"objective social distance refers to actually observed differential likelihood of having friend, neighbor, or in relations with persons of different (...) backgrounds. This phenomenon will also be called differential association."

ja

"...subjective social distance is defined as an attribute of ego toward a person (alter) with particular status attribute (...) that broadly defines the character of the interactions that ego would undertake with the attitude object."

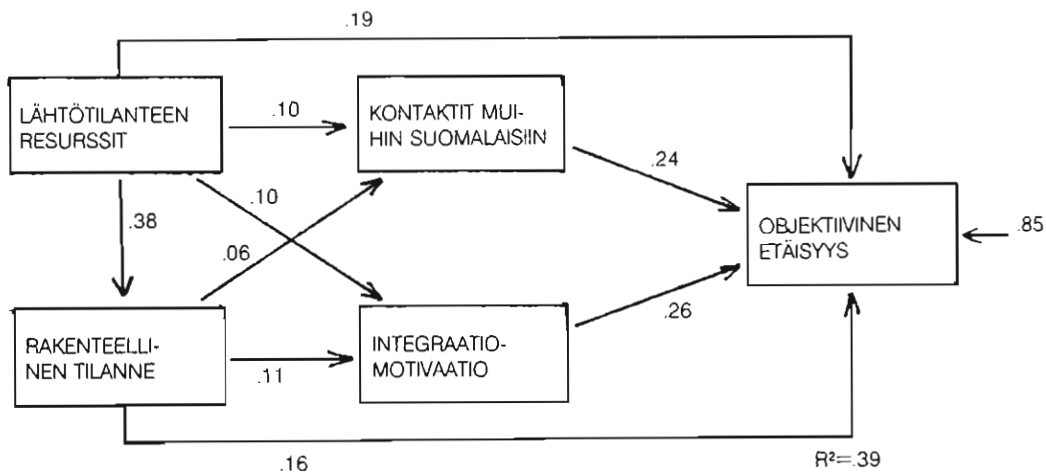
Tässä artikkelisarjassa objektiivinen ja subjektiivinen sosiaalinen etäisyys operationalisoidaan ystävyysuhteiden määrää ja laatua tarkkailemalla. Mitä enemmän sveitsiläisiä ystäviä suomalaisella siirtolaisella on, sitä pienempi on objektiivinen sosiaalinen etäisyys kantaväestöön. Mitä läheisempiä nämä ystävyysuhteet ovat, sitä pienempi on vastaavasti subjektiivinen

nen etäisyys. Tässä esitetyn analyysin keskeinen kysymys on näiden kahden ulottuvuuden riippuvaisuus integraatioprosessin muista osatekijöistä. Kuviot 2 ja 3 esittävät tällaisten riippuvuusuhteiden polkuanalyysin avulla laskettuja kausaalimalleja.

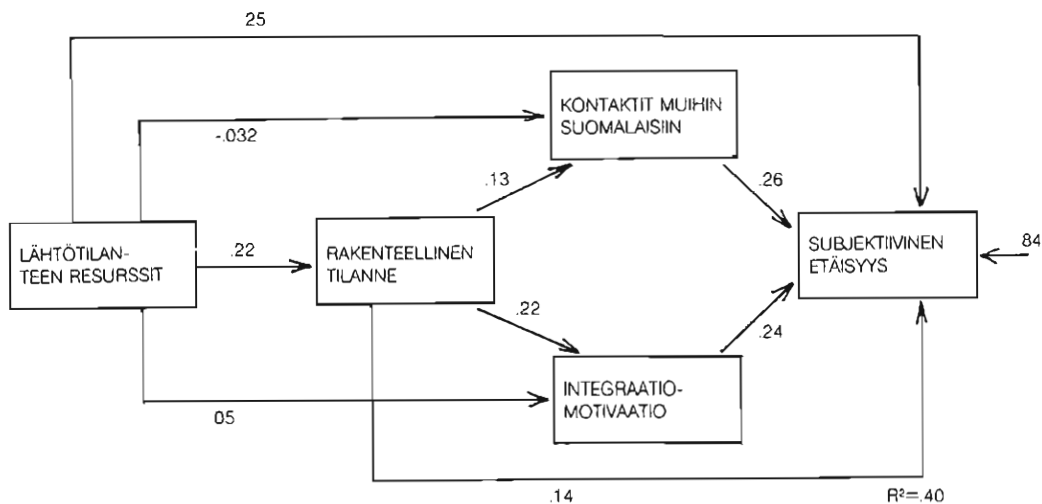
Yhteiskunnallinen asema ja sosiaalinen etäisyys

Tulokset tukevat olettamusta, että henkilökohtaisilla resursseilla on keskeinen osuus uuteen ympäristöön sopeutumisessa. Yhteinen kieli on tärkeä kontaktien syntymiselle. Suomalaisilla, jotka jo maahan tullessaan puhuivat ainakin jonkun verran saksaa, on enemmän sveitsiläisiä ystäviä kuin heidän kielitaidottomilla kansasisarillaan. Kielitaito ei kuitenkaan ole riittävä edellytys subjektiivisen sosiaalisen etäisyyden vähenemiselle. Ymmärtämiskäyttöön vaikeuksien puuttuminen helpottaa sosi-

KUVIO 2: OBJEKTIIVISEN SOSIAALISEN ETÄISYYDEN KAUSAALIMALLI

KUVIO 3: SUBJEKTIIVISEN SOSIAALISEN ETÄISYYDEN KAUSAALIMALLI

aalisten suhteiden syntyä, mutta ei kuitenkaan välttämättä johda kiinteiden ystävyysuhteiden syntyyn. Nämä edellyttävät lisäksi muiden integraation osatekijöiden positiivista panosta.

Koulutustaso on — kielitaidosta riippumattomanakin muuttujana — tärkeä vaikuttaja sopeutumisprosessissa: suomalaisilla ylioppilailta ja akateemisen koulutuksen saaneilla on keskivertoa enemmän sveitsiläisiä ystäviä. Koulusivistys välittää

ilmeisesti ammatillisen valmiuden lisäksi yleistietoutta, joka helpottaa uuteen ympäristöön sopeutumista. Tärkeä tekijä tässä yhteydessä on varmasti abstraktiokyky, joka auttaa ymmärtämään vastaanottavan kulttuurin normeja ja arvoja ja siten vähentää ennakkoluulojen pinttymistä (Heintz et al., 1978).

Siirtolaisten sosioekonominen asema on useampien tutkijoiden mukaan yksi tärkeimmistä determinanteista sosiokult-

tuurisen sopeutumisen prosessissa. Siirtolaisilla, joilla on riittävästi resursseja saavuttaa hyvä sosioekonominen asema, ja joita siten on löydettävissä kaikista yhteiskuntakerroksista kantaväestöä vastaavasti, on suuri todennäköisyys integroitua vastaanottavaan yhteiskuntaan myös sosiokulttuurisella ulottuvuudella (Hoffmann-Nowotny, 1973; Mehrländer, 1974).

Kuviossa 2 ja 3 esitetyt tulokset tukevat osittain tätä olettamusta. Tarkasteltaessa suomalaisten sijoittumista Sveitsin elinkeinoelämän eri haaroille, voidaan todeta, että niin objektiivinen kuin subjektiivinen etäisyys valaliiton asukkaisiin määräytyy suureksi osaksi työympäristön kautta. Kuten tämän artikkelisarjan ensimmäisessä osassa todettiin, suuri osa suomalaisia on alunperin tullut maahan terveydenhuoltoammatteihin. Noin puolet heistä toimi myös kyselyn ajankohtana edelleen sairaalalalla. Heidän työympäristönsä takaa heille niinollen mahdollisuuden pitää yllä ja solmia uusia ystävyys-suhteita muihin suomalaisiin Sveitsissä. Heillä on kuitenkin vain rajoitetut mahdollisuudet ystävyystyö kantaväestön edustajien kanssa, koska sairaalat toimivat pääasiassa ulkomaalaisen työvoiman turvin. Sairaaloiden erittäin jäykkä hierarkia vaikeuttaa varmasti myös sveitsiläis-suomalaisten ystävyys-suhteiden syntymistä, koska sairaaloissa sveitsiläisiä löytyy enimmäkseen hierarkian yläpäästä.

Lisäesteenä kiinteiden ystävyys-suhteiden syntymiselle näyttääkin olevan juuri maahanmuuttaneiden, yleensä hyvän ammattitaidon omaavien suomalaisten suhteellisen alhainen asema sairaalahierarkiassa. Yksityisissä keskusteluissa monet suomalaiset sairaanhoitajat kertoivat tunteneensa itsensä ylikoulutetuiksi tehtäviin ja vastuuseen, joita heille heidän oleskelunsa alkuaikoina annettiin. Vaikka tällainen status-ristiriita vuosien kuluessa yleensä jonkunverran häviää, jäävät siitä aiheutuvat turhautumat mieltä painamaan ja edistävät siten ennenkaikkea subjektiivisen sosiaalisen etäisyyden ylläpitämistä

kantaväestöön.

Aviopuolison kansallisuus on tärkein sopeutumisen osatekijä tarkasteltaessa sveitsiläisten asemaa suomalaisten sosiaalisissa verkostoissa. Sveitsiläisessä kulttuurissa naiset avioliiton solmiessaan hyvin usein "luopuvat" omasta ystäväpiiristään ja "siirtyvät" tulevan aviosuhteensa sosiaalisten suhteiden verkostoon (Held & Levy, 1973). Vaikka suomalaisnaiset eivät tätä kulttuuri-normia noudatakaan, avautuu myös heille avioliiton kautta heidän tulevan miehensä sosiaalinen maailma. Verrattaessa sveitsiläisen kanssa avioliiton solmineita, "ulkomaalaisvaimoja" ja naimattomia suomalaisnaisia on ensin mainituilla selvästi eniten sveitsiläisiä tuttavuuksia ja useimmiten myös kiinteitä ystävyys-suhteita näiden kanssa. Melkein täysin kantaväestöstä eristäytyneinä elävät sensijaan suomalaiset, joiden aviomies on joko suomalainen tai jonkun muun ulkomaalaisryhmän jäsen. Vielä "vapaa" suomalaisnaiset sijoittuvat näiden kahden äärimmäisyyden väliin. He ovat lisäksi selvästi halukkaampia solmimaan ystävyys-suhteita valaliiton asukkaisiin kuin ulkomaalaisavioliitoissa elävät kansasisarensa. Tämä motivaatio on ilmeinen merkki antisipatorisesta sosiaalisatiosta (Merton et al., 1963). Olettaessa huomioon, että useimmat heistä ovat avio- tai avoliiton solmimisiässä, ei ole mitenkään yllättävää, että he valitsevat sveitsiläiset referenssisuhteiden, sillä on todennäköistä, että he löytävät myös tulevan elinkumppaninsa (tai ovat jo löytäneet) kantaväestön keskuudesta.

Integraatiomotivaatio ja sosiaalinen etäisyys

Mitkään rakenteelliset tekijät eivät kuitenkaan pysty estämään tai edistämään ystävyys-suhteiden muodostumista, jos vastaavaa motivaatiota ei ole olemassa. Integraatiomotivaation indikaattoreita tässä tutkimuksessa ovat aikomus jäädä pysy-

västi Sveitsiin asumaan, sveitsiläisten ystävien tärkeys ja oman alkuperäisen kulttuurin erilaisuuden korostaminen. Näissä peilautuvat suomalaisten henkilökohtaiset päämäärät ja arvot. Jos he todella haluavat tulla osaksi sveitsiläistä yhteiskuntaa, he arvostavat myös ennenkaikkeaa suhteita sveitsiläisiin. Siirtolaisilla on kuitenkin myös täydet mahdollisuudet rakentaa sosiaaliset verkostonsa ja tyydyttää sosiaaliset tarpeensa oman subkulttuurinsa puitteissa. Jos tämä vastaa omia henkilökohtaisia arvoja, ei siirtolaisella ole mitään motivaatiota vähentää sosiaalista etäisyyttä kantaväestöön.

Tulokset Integraatiomotivaation ja sveitsiläisten osuuden välisestä riippuvuudesta tukevat näitä oletuksia: Suomalaisilla, joille sveitsiläiset ystävät ovat tärkeitä, on myös keskivertoa enemmän ja kiinteämpiä ystävyysuhteita valaliiton kansalaisyhteisöön. Koska kuitenkin ei ole kysymyksessä paneelitutkimus, on tulosten tulkinta kaksiselitteinen:

- Korrelaatio kuvaa todellisia olosuhteita: Suomalaiset, jotka pitävät ystävyyttä sveitsiläisiin tärkeänä, eivät myöskään koe minkäänlaisia rakenteellisia esteitä ystävyysuhteiden solmimiselle.
- Korrelaatio ei kuvaa todellista motivaatiota, vaan kognitiivisen dissonanssin vähenemistä: Suomalaiset joilla on sveitsiläisiä ystäviä, pitävät näitä myös tärkeinä, kun taas heidän tässä suhteessa vähemmän menestyksekkäät kanssasisarensa kieltävät kyselyssä kaipaavansa kantaväestöön kuuluvia ystäviä, Kysymyksessä olisi siis "happamia, sanoj kettu pihlajanmarjoista"-ilmiö.

Myös henkilöt, joilla ei ole aikomusta jäädä pysyvästi maahan, ovat vain harvoin kiinteissä ystävyysuhteissa sveitsiläisiin. Vaikka tämä kausaalisyhteys on ensinnäkin melkein itsestäänselvyys, on sitäkin tulkittaessa hyvä ottaa yllä kuvattu kaksiselitteisyys huomioon. Motivaatio jäädä maahan lisääntyy varmasti, mitä enemmän lämpimiä ystävyysuhteita kantavä-

estöön pääsee syntymään. Tämä mahdollisuus on sitäkin varteenotettavampi, kun otetaan huomioon, että myös sveitsiläisen kanssa (sinänsä onnellisen) avioliiton solmineet, mutta sosiaalisesti eristäytyneet suomalaisnaiset usein haaveilevat (ainakin osittaisesta) Suomeen takaisin muuttamisesta.

Oman suomalaisen kulttuuritaustan korostaminen ei millään tavoin vaikuta sveitsiläisten ystävien määrään. Tärkeä merkitys sillä on sensijaan subjektiivisen sosiaalisen etäisyyden ylläpitämiselle: Parhaat ystävät eivät ole sveitsiläisiä, jos oman kulttuurin erilaisuus verrattuna vastaanotettavaan yhteiskuntaan koetaan voimakkaana. Huomiota herättävää on tässä yhteydessä tosiasia, että vaikka läheisten ystävien tarve tyydytetään oman ryhmän puitteissa, tuttavasuhteet sveitsiläisiin pidetään vireillä. Suomalaista kulttuuria arvostetaan Sveitsissä, mikä ilmeisesti tekee mahdolliseksi samanaikaisen molempiin kulttuureihin osallistumisen. Etelä-Eurooppalaiset siirtolaiset ovat tässä suhteessa usein huonommassa asemassa (Braun, 1970).

Suomalaiset vai sveitsiläiset ystävät?

Oma etninen subkulttuuri on tärkeä vaihtoehto sosiaalisten suhteiden solmimiselle uudessa ympäristössä. Vaikka liiallinen keskittyminen vain oman ryhmän piirissä tapahtuvaan sosiaaliseen osallistumiseen voi piankin muodostua esteeksi sopeutumiselle vastaanottavan yhteiskunnan puitteissa, on omaan kulttuuriin kuuluvilla ystävillä myös positiivinen merkitys siirtolaisten henkiselle hyvinvoinnille (Binder et al. 1978; Haavio-Mannila et al, 1975). Kuten tämän artikkelisarjan ensimmäisessä osassa todettiin ovat suomalaiset ystävät jokaiselle suomalaiselle tärkeitä ja suhteet kotimaahan säilyvät yleensä kiinteinä, vaikka mahdollisuudet hankkia sveitsiläisiä ystäviä ovatkin hyvät. Onko tällainen "suomalaissuuntautuneisuus" sitten omi-

aan vahvistamaan subjektiivista ja objektiivista sosiaalista etäisyyttä valaliiton kansalaisiin?

Tarkasteltaessa suomalaisia, jotka ylläpitävät erikoisen kiinteitä suhteita kotimaahan, voidaan tähän kysymykseen vastata myöntävästi. Kyselyyn osallistuneilla, joilla on ystäviä Suomessa myös perhepiirin ulkopuolella, ei yleensä ole kiinteitä ystävyyssuhteita vastaanottavan yhteiskunnan asukkaisiin. Tällaista korrelaatiota ei ole objektiivisen etäisyyden ja Sveitsissä toimivaan subkulttuuriin osallistumisen välillä: Suomalaisnaisilla, joilla on monia suomalaisia ystäviä uudessa ympäristössä, on yleensä myös keskivertoa enemmän sveitsiläisiä tuttavuuksia. Kysymyksessä ei siis ilmeisestikään ole itse sopeutuminen uuteen ympäristöön, vaan kyseisten henkilöiden sosiaalisuus. He ovat nopeasti ystäväystyviä ja hankkivat siten monia tuttavuuksia niin omasta etnisestä ryhmästään kuin myös kantaväestön keskuudesta.

Subjektiivisen sosiaalisen etäisyyden suhteen saadaan tulosten perusteella erilainen kuva. Hypoteesi subkulttuurisen integraation negatiivisesta vaikutuksesta näyttää nyt pitävän paikkansa. Suomalaisilla, joilla on erikoisen paljon kiinteitä suhteita oman kulttuurin edustajiin, on harvoin sveitsiläisiä parhaina ystävinään. Kun otetaan huomioon, että ammattialan eristyneisyys hallitsevasta kulttuurista korreloi myös positiivisesti subjektiivisen sosiaalisen etäisyyden kanssa, voidaan riippuvaisuussuhde tulkita myös tilannekohtaisesti. Suhteet omaan etniseen ryhmään muodostavat tärkeän vaihtoehdon kantaväestöstä koostuville sosiaalisille verkostoille, jos lähtöasemat uudessa ympäristössä eivät sisällytse itseensä rakenteellista integraatiota vaan ammatillisen segregaaation.

Sveitsiläiseen yhteiskuntaan osallistuminen ja sopeutumisen ulottuvuudet

Sosiaalista osallistumista vastaanottavan yhteiskunnan makrotasolla voidaan pitää

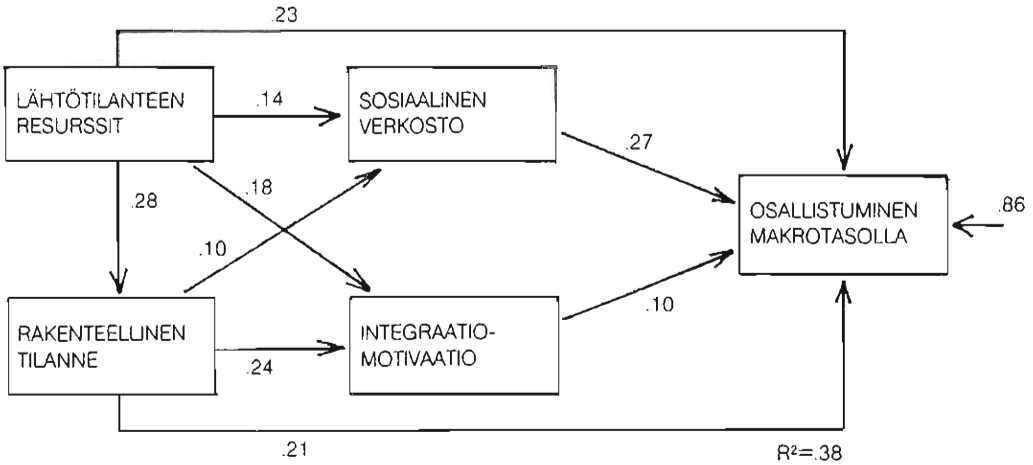
laajamittaisen sopeutumisprosessin pääpisteenä. Se merkitsee, että uusi ympäristö normeineen ja arvoineen on muodostumassa siirtolaisen moraaliseksi viitekehkeksi. Hän ei osallistu enää vain ystävyyssuhteidensa kautta sosiaalisten pienryhmien jäsenenä vaan suoraan yksilönä. Se ei kuitenkaan merkitse, että hän varauksettomasti hyväksyisi kaikki vastaanottavan yhteiskunnan arvot, vaan hän kokee itsensä yhtenä renkaana pluralistisessa systeemissä, jonka kehityksestä hän myös on vastuussa. On selvää, etteivät kaikki siirtolaiset, eivätkä myöskään kantaväestön edustajat, koskaan osallistu suoraan yhteiskunnan makrotasolla.

Makrotason osallistumista on tässä tutkimuksessa mitattu epäsuoraan analysoimalla joukkotiedotusvälineiden seuraamista. Mitä suurempi niiden merkitys on sitä todennäköisempää on makrotason osallistuminen. Tässä yhteydessä relevantteja tiedotusvälineitä ovat radion ja television ajankohtaisohjelmat sekä päivälehdet. Keski-eurooppalaisia sensaatiolehtiä ei kuitenkaan otettu mukaan tähän ryhmään. Kuvio 4 esittää näin määritellyn osallistumisen riippuvuutta sopeutumisprosessin muista osatekijöistä.

Henkilökohtaisista resursseista on ennenkaikkea koulutustaso tärkeä. Vastaava korrelaatio on kuitenkin ensinäkemältä yllättävä: Mitä korkeampi koulutus sitä vähemmän makrotason osallistumista. Tämä ei kuitenkaan merkitse yhteiskunnallisen mielenkiinnon puutetta. Hyvän koulutuksen saaneille on ominaista kosmopoliittinen yleismaailmallinen suuntaus, eivätkä he niinollen valitse sveitsiläistä yhteiskuntaa viitekehkeekseen. Tässä suhteessa he eivät myöskään eroa millään tavalla kantaväestön akateemisesta osasta: Vaikka Sveitsi valtiona on voimakkaasti kunta- ja kanttoonikeskeinen, hyvinkoulutetut sveitsiläiset eivät ole erikoisesti kunnallispoliitikasta kiinnostuneita (Meier-Dallach et al., 1982).

Selvimmät riippuvuussuhteet makrotason osallistumiseen löytyvät tarkasteltaes-

KUVIO 4: SOSIOKULTTUURISEN INTEGRAATION KAUSAALIMALLI YHTEISKUNNALLISELLA MAKROTASOLLA

sa sosiaalisten verkostojen eri osa-alueita. Erikoisen mielenkiintoinen on ystäväpiirin koostumuksen vaikutus. Henkilöt, joilla on useampia erillisiä ystäviä tai ystäväpiirejä kantaväestön keskuudessa, osallistuvat keskivertoa enemmän yhteiskunnan makrotasolla. Päinvastoin on asian laita niiden suomalaisten keskuudessa, jotka omistavat oman kiinteän sveitsiläisen ystäväryhmänsä, jossa jokainen tuntee toisensa. He suuntautuvat ilmeisesti ennenkaikkea tämän ryhmän mielipiteiden mukaan ja osallistuvat siten vain epäsuorasti sveitsiläiseen yhteiskuntaan.

Kotimaan matkojen tiheys korreloi myös makrotason osallistumisen kanssa: Henkilöt, jotka vierailevat useamman kerran vuodessa Suomessa, ovat erikoisen harvoin kiinnostuneita sveitsiläisen yhteiskunnan tapahtumista. Irroutautuminen kotimaasta on siten ilmeinen edellytys laajamittaiselle sopeutumiselle vastaanottavaan yhteiskuntaan. Mielenkiintoinen kysymys tässä yhteydessä olisi varmasti vielä, missä määrin Sveitsin suomalaiset osallistuvat edelleen suomalaisen yhteiskunnan tapahtumiin makrotasolla. En kuitenkaan valitettavasti sisältänyt tätä aspektia tutkimukseeni. Henkilökohtaisten kokemuksiini perusteella oletan, että suo-

malaiset, jotka tiheään vierailevat kotimaassa yleensä ovat myös hyvin perillä kotimaan asioista. Ne sensijaan, joiden käynnit rajoittuvat korkeintaan kertaan vuodessa, suuntautuvat vuosien kuluessa yhä enemmän uuden yhteiskunnan sosiokulttuurisen viitekehyksen mukaan.

Tätä olettamusta tukee yhteys makrotason osallistumisen ja maassa asumisajan välillä: Suomalaiset, jotka ovat yli kymmenen vuotta eläneet Sveitsissä, ovat keskivertoa useammin valinneet sveitsiläisen yhteiskunnan viitekehykseen. Tulkittaessa näitä tuloksia on kuitenkin varottava liian yksinkertaistavia selityksiä. Pelkkä pitkäaikainen eläminen ympäristössä ei varmastikaan ole mikään takuu laajamittaisesta sopeutumisesta. On oletettavaa, että vuosien kuluessa oma asema uuden yhteiskunnan sosioekonomisessa ja sosiokulttuurisessa rakenteessa kiinteytyy. Tästä prosessista, sen kulusta ja lopputuloksesta sitten riippuu, palataanko kotimaahan vai muodostuuko uudesta ympäristöstä pysyvä asuinpaikka.

Loppupäätelmät

Tämän artikkelin perustana olevan laajemman tutkimuksen yksi tarkoitus oli sel-

vittää sopeutumisprosessin kulkua siirtolaisten keskuudessa, jotka eivät koe sosioekonomisia esteitä uudessa ympäristössä, eivätkä siten ole ilmeisen syrjinnän kohteena. Tämän ryhmän ongelmat ovat eurooppalaisessa siirtolaistutkimuksessa jääneet ensisijaisemman rakenteellisen syrjimyksen tutkimisen varjoon. Suomalaisia Sveitsissä voidaan pitää yhtenä tyypillisenä "ei syrjittynä" vähemmistöryhmänä.

Tuloksia tarkastellessa on kuitenkin hyvä pitää mielessä, että tutkittavat ovat kaikki naisia. Suomalaisella naisella on hyvät edellytykset pärjätä Keski-Euroopassa (vrt. myös Tuomi-Nikula, 1986). Hänellä on yleensä hyvä koulutus ja uudessa ympäristössä kysytty ammattitaito. Työelämässä hän on ehkä jopa keskieuropalaisia kanssasisariaan paremmassa asemassa: Hänen sosialisatioonsa kuuluu normi kodin ulkopuolella työskentelevästä naisesta. Kun sveitsiläiset naiset vasta "opettelevat" työssäkäymistä ja taistelevat päivästä päivään lasten jättämisestä johtuvan huonon omantunnon kanssa, ovat monet suomalaisäidit onnellisia mahdollisuudesta jäädä kotiin lasten luo. Jos he sitten lähtevät töihin kodin ulkopuolelle, he tekevät sen avartaakseen omaa elinpiiriään ja ilman omantunnonvaivoja.

Sopeutuminen ei kuitenkaan heillekään ole itsestäänselvyys. Sopeutumisprosessia analysoidessa osoittautui tärkeäksi nähdä sopeutuminen moniulotteisena käsitteenä, joka sisältää niin siirtolaisen mahdollisuudet saavuttaa hyvä yhteiskunnallinen asema (sosioekonominen integraatio), kuin myös hänen suhteensa uuden ympäristön asukkaisiin, tapoihin ja tottumuksiin mikro- ja makrotasolla (sosiokulttuurinen Integraatio). Näitä ulottuvuuksia tarkasteltaessa lähdettiin oletuksesta, että sopeutuminen merkitsee mahdollisuutta keskeisten tarpeiden (Allardt, 1976) tyydyttämiseen uuden yhteiskunnan sisällä.

Tämän teoreettisen jaon tarkoituksenmukaisuus ilmeni empiirisessä analyysissä. Vaikka suomalaiset ovat yleensä hyvin

sopeutuneet sosioekonomisella ulottuvuudella, on heidän sosiokulttuurisessa sopeutumisessaan suuriakin eroja. Keskeinen asema koko sopeutumisprosessissa onkin osallistumisella uuden yhteiskunnan sosiaalisiin verkostoihin. Suomalaiset ja sveitsiläiset tuttavapiirit eivät kuitenkaan välttämättä ole toisensa poissulkevia vaihtoehtoja. Kysymys on enemmänkin sosiaalisesta kyvystä solmia uusia ihmissuhteita. Subkulttuurinen segregatio ei siten ole a priori este sosiokulttuuriselle osallistumiselle. Päinvastoin kuten monet poliitikot välttävät, on siirtolaisten eristyneisyys omiin ryhmiinsä ennenkaikkea seurausta rakenteellisesta segregatiosta.

Kotimaahan suuntautuneisuus sensijaan on poissulkeva vaihtoehto osallistumiselle uuden yhteiskunnan elämään. Ilmeisesti siirtolaiset jossain vaiheessa joutuvat päättämään mihin yhteiskuntaan he haluavat kuulua. Niinkauan kuin oleskelu vastaanottavassa yhteiskunnassa koetaan väliaikaisena ja kotimaa muodostaa tärkeimmän normatiivisen viitekehyksen, myös sosiaalista etäisyyttä kantaväestöön pyritään pitämään yllä. Jos sopeutumisprosessi koetaan turhauttavaksi, saattaa tällainen kotimaahan suuntautuneisuus vuosien kuluessa kehittyä täysin epärealistiseksi kaiken kotoisen idealisoinniksi.

Tarkasteltaessa objektiivista sosiaalista etäisyyttä, tukevat tämän tutkimuksen tulokset vastaavia rakenteellisesti syrjittyjen siirtolaisten sopeutumista koskevia tutkimustuloksia (Hoffmann, Nowotny, 1973, Braun, 1970, Mehrländer 1974). Lisävalaistusta sopeutumisprosessin ymmärtämiseen tuo kuitenkin subjektiivisen ulottuvuuden huomioonottaminen. Sosiokulttuurisen osallistumisen objektiivisella ulottuvuudella ei hyvistä rakenteellisista edellytyksistä huolimatta tarvitse merkitä laajamittaista sopeutumista. Pikemminkin näyttää siltä, että rakenteellisesti katsoen positiivisissa olosuhteissa siirtolaisilla on mahdollisuus myös itse määrätä sopeutumisen moniulotteisuudesta. Tärkeä

on myös huomio, että sosiaalista asemaa koskevat turhaumat siirtolaisuuden ensimmäisessä vaiheessa saattavat vielä vuosien päästä vaikuttaa negatiivisesti integraatiomotivaatioon ja siten myös sopeutumiseen subjektiivisella ulottuvuudella. Ensivaikutelma näyttää olevan vielä ajankohtaista sosiaalista asemaa tärkeämpi vaikuttaja sopeutumisprosessissa.

Kirjallisuutta:

- ALLARDT E. (1976), "Hyvinvoinnin ulottuvuuksia" (Porvoo)
- BRAUN, R. (1970), "Soziokulturelle Probleme der Eingliederung italienischer Arbeitskräfte in der Schweiz" (Zürich)
- DOBLER-MIKOLA, A. (1979), "Probleme der soziokulturellen Integration, (Lizentiatsarbeit, Universität Zürich)
- DOBLER-MIKOLA, A. (1981), "Determinanten der soziokulturellen Integration", Schweizerische Zeitschrift für Soziologie, 7, pp. 257-277
- HAAVIO-MANNILA, E & STENIUS, K. (1977), "Mental Health of Immigrants in Sweden", Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia nro 211
- HEINTZ, P. et al. (1978), "Strukturelle Bedingungen von sozialen Vorurteilen, in: Karsten A. (ed.) Vorurteil (Darmstadt)
- HELD, Th. & LEVY, R. (1973), "Untersuchung über die Stellung der Frau in der Schweiz" (Zürich)
- HOFFMAN-NOWOTNY, H.J. (1973), "Soziologie des Fremdarbeiterprobleme" (Stuttgart)
- MEHRLÄNDER, U. (1974), "Soziale Aspekte der Ausländerbeschäftigung (Bonn-Bad Godesberg)
- MEIER-DALLACH H-P. et al. (1982), "Zwischen Zentren und Hinterland; Probleme, Interessen und Identitäten die Regionstypen des Schweiz, Verlag Rütger (Diessenhofen)
- MERTON, R.K. & KITT A.S. (1963), "Reference groups, in: Coser A.L. & Rosenberg, B. (eds.) "Sociological Theory" (London)
- TUOMI-NIKULA O. (1986), "Suomalaisten akkulturoituminen Saksan Liittotasavallassa II maailmansodan jälkeen", Siirtolaisuus-Migration, pp 19-27 (Turku)
-